

Luonnos Joensuun alueellisen jätelautakunnan jätetaksaksi 1.1.2024 alkaen

JATELK 26.10.2023 § 22
1229/02.05.00.01.02/2023

Jätelain 78 §:n mukaan kunnan on perittävä järjestämästään jätehuollosta jätemaksua, jolla katetaan sille tehtävän hoitamisesta aiheutuvat kustannukset. Jätehuollon kustannukset muodostuvat muun muassa jätteen kuljetus- ja käsittelypalveluista, jätehuoltoon liittyvän infrastruktuurin rakentamisesta ja ylläpidosta, vaarallisen jätteen vastaanotosta ja käsittelystä, jäteneuvonnasta, jätteen loppukäsittelypaikan tai -laitoksen käytöstä poistamiseen ja jälkihoitoon varautumisesta sekä jätehuoltoviranomaisen tehtävien järjestämisestä. Jäteläksillä tulee varautua myös pitkän aikavälin investointeihin, joita kunnan lakisääteisen jätehuoltovelvollisuuden hoitamiseksi tarvitaan.

Käytännössä maksujen kertymällä katetaan kunnallisen jätehuoltoyhtiön kustannukset kunnan vastuulle säädetyn yhdyskuntajätehuollon hoitamisesta sekä kuntien yhteisen jätehuoltoviranomaisen eli jätelautakunnan toiminnan kustannukset. Jäteläksun on vastattava kunnan tarjoamaa palvelutasoa ja maksuilla on mahdollisuuksien mukaan kannustettava jätteen määrän ja haitallisuuden vähentämiseen sekä etusijajärjestyksen mukaiseen jätehuoltoon.

Osa jätemaksusta voidaan jätelain mukaan kerätä erillisenä perusmaksuna. Perusmaksulla voidaan kattaa jäteneuvonnasta, asiakasrekisteristä ja muista hallinnollisista tehtävistä, jätehuoltoviranomaisen tehtävistä sekä vaarallisen jätteen ja muun jätteen alueellisten vastaanottopaikkojen perustamisesta ja ylläpidosta kunnalle aiheutuvat kustannukset.

Jätelain 79 §:n mukaan jätemaksun perusteita ovat mm. jätteen laji, laatu, määrä ja noutokerrat. Perusteena jätemaksulle sekä erilliselle perusmaksulle voi olla myös esimerkiksi kiinteistön käyttötarkoitus, kiinteistöllä asuvien henkilöiden lukumäärä tai muu vastaava peruste. Lain mukaan jätemaksun perusteista määrätään tarkemmin kunnan hyväksymässä jätetaksassa. Jätetaksan hyväksyminen on kunnan jätehuoltoviranomaisen tehtävä. Joensuun alueellisen jätelautakunnan jätetaksassa määritellään maksut kunnallisille jätehuoltopalveluille, jotka Puhas Oy järjestää kotitalouksille ja kunnille. Lisäksi taksassa määritetään kunnan toissijaisen jätehuoltopalvelun maksut.

Jätetaksan rakenne

Jäteläksut ovat koko jätelautakunnan toimialueella kunnasta riippumatta yhtenäiset, lukuun ottamatta perusmaksuja. Asuinkiinteistön jätekustannukset muodostuvat vuosittaisesta perusmaksusta sekä jäteastian tyhjennysmaksuista tai aluekeräysmaksusta. Jätelain nojalla kunnan järjestämisvastuun piiriin kuuluvien muiden kuin asumiseen tarkoitettujen kiinteistöjen jätemaksu muodostuu jäteastioiden tyhjennysmaksuista. Näitä kiinteistöjä ovat kuntien hallinto- ja palvelutoiminnan yksiköt sekä sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen hyvinvointialueen kiinteistöt. Kiinteistöittaisen jätteenkuljetuksen yhteydessä veloitetaan tarvittaessa lisämaksuja, kuten astian siirto- tai pesumaksu.

Perusmaksu muodostuu perusosasta ja jätelautakuntaosasta sekä Kontiolahden ja Liperin kuntien kohdalla kuntaosasta. Perusosalla katetaan jätehuoltoyhtiö Puhas Oy:n tuottamista käyttöhetkellä maksuttomista tai subventoiduista palveluista sekä jätehuollon kehittämisestä aiheutuvat kustannukset. Näitä palveluita ovat mm. vaarallisen jätteen vastaanotto ja käsittely, jäteneuvonta, jäteasemien ylläpito sekä Puhas Oy:n ylläpitämät ekopisteet, jotka täydentävät pakkausjätteiden tuottajayhteisöjen Rinki-ekopisteverkostoa. Lisäksi perusosalla katetaan osa asiakasrekisterin ylläpidosta. Perusmaksun perusosa ja lautakuntaosa ovat kaikissa kunnissa yhtä suuret, mutta kuntaosan suuruus vaihtelee kunnittain.

Jätelautakuntaosalla katetaan kunnan jätehuoltoviranomaisen toiminnan kustannukset. Kuntaosalla voidaan kattaa vain niitä kuluja, joita kunnalle aiheutuu

jätelain 32 §:n mukaisen jätehuollon järjestämisvelvollisuuden perusteella tuotetuista palveluista, jotka ovat tasapuolisesti kuntalaisten käytettävissä ja joita kunnallinen jätehuoltoyhtiö ei kunnan ja yhtiön välisen sopimuksen mukaan järjestä (esim. risujen tai puutarhajätteen vastaanotto). Kuntaosa pohjautuu kunnan tekemään esitykseen.

Jäteastioiden tyhjennysmaksuilla katetaan jätteen kuormauksen ja kuljetuksen sekä käsittelyn kustannukset. Aluekeräysmaksuilla katetaan poltettavan jätteen aluekeräysverkoston ylläpidon kustannukset.

Taksa sisältää lisäksi jäteasemamaksut, jätekeskuksen vastaanottomaksut, lisäpalvelumaksut sekä eri maksujen määräytymisperusteet ja laskutuskäytännön periaatteet.

Taksan valmistelu

Jätetaksan luonnos ja taksaehdotukseen sisältyvät maksujen muutokset on valmisteltu yhteistyössä kunnallisen jäteyhtiön kanssa. Eri jätehuoltopalveluiden kustannusten laskelmat on tehnyt jätehuoltoyhtiö ja laskelmat perustuvat yhtiön omien palveluiden sekä yhtiön kilpailuttamien palveluiden kustannuksiin. Esitetyt maksujen muutokset perustuvat jätehuoltoyhtiön laatimaan ehdotukseen. Perusmaksun jätelautakuntaosa taksaluonnoksessa määräytyy jätelautakunnan talousarvioesityksen perusteella. Jätetaksan valmistelussa on huomioitu Suomen Kuntaliiton ohjeistus jätetaksan laadintaan soveltuvin osin.

Jätelautakunnan perustamissopimuksen mukaisesti kunnille on varattu mahdollisuus tehdä esityksensä perusmaksun kuntaosasta. Joensuun, Kontiolahden ja Liperin kuntien lausunnot ovat sähköisen kokouksen oheismateriaalina. Kontiolahden ja Liperin kunnat ovat tehneet esitykset perusmaksun kuntaosasta. Liperin kunta on esittänyt kuntaosaksi 12 000 €. Kontiolahden kunta on esittänyt kuntaosaksi 12 000 €. Kontiolahden kunnan teknisen lautakunnan esityksen mukaan kuntaosalla katetaan muun ohessa metsäromunkeräyksen kustannuksia. Jätelain 78 §:n mukaan kunnan jätemaksun tulee kattaa jätehuollon järjestämisestä kunnalle aiheutuvat kustannukset. Tämä ei tarkoita roskaantumista ja roskaantuneen alueen siivoamisesta aiheutuvia kustannuksia. Kontiolahden kunnan tekniseltä johtajalta saadun tiedon mukaan roskaantuneiden alueiden siivouksen kustannusosuus on 2 000 €. Taksaluonnokseen perusmaksun Kontiolahden kuntaosa on siten laskettu 10 000 €:n perusteella.

Joensuun kaupunginhallitus on lausunnossaan 2.10.2023 § 367 todennut, ettei kaupunki järjestä sellaista kuntakohtaista palvelua, jonka kattamiseksi kuntaosaa olisi mahdollista periä. Samassa lausunnossa kaupunginhallitus pitää tarpeellisena, että jätelautakunta varmistaa kuntien näkemykset jätetaksaehdotukseen lausuntopyynnöllä, sekä pidemmän aikavälin arvion laatimista jätetaksan kehityksestä. Kaupunginhallitus toteaa, että kunnat joutuvat tasapainottamaan tulevana vuosina talouttaan ja tasapainotustoimenpiteet voivat koskea myös kuntalaisille kohdistuvia maksuja ja taksoja. Kuntalaisiin kohdistuvien vaikutusten arvioimiseksi olisi hyvä arvioida maksujen ja taksojen muutosten kokonaisvaikutuksia.

Vastineena Joensuun kaupunginhallituksen lausuntoon todetaan, että jätetaksaehdotus on valmisteltu vuoden 2024 jätehuollon kustannusten arvion perustalta. Merkittäviä korotuksia yleisimpiin maksuihin ei nyt ehdoteta. Toimialueella jätetaksan suoraan tai epäsuorasti vaikuttavia muutoksia lähivuosina ovat muun muassa biojätteen erilliskeräyksen laajenemisesta seuraavat vaikutukset, pakkausjätekeräykseen liittyvien tuottajayhteisöjen maksamien hyvitysten täsmäyttäminen ja kunnan järjestämän pakkausjätekeräyksen vakiintuminen, mahdolliset lainsäädäntömuutokset sekä kuljetusten ja muiden jätteenpalveluiden kilpailutuksissa onnistuminen. Jätetaksan valmisteluprosessia pyritään edelleen kehittämään ympäri vuoden jatkuvaksi prosessiksi syksyyn painottuvan valmistelun sijaan. Pidemmän aikavälin arvion laatiminen jätetaksan kehityksestä edellyttää avointa tiedon jakamista ja yhteistyötä kunnallisen jätehuoltoyhtiön ja jätelautakunnan valmistelijoiden kesken. Kuntien talouden tasapainotustoimenpiteillä voi olla vaikutusta jätetaksan ja

kuntalaisten jätemaksuihin, jos toimenpiteet kohdistuvat kuntien omistamaan jätehuoltoyhtiöön ja sen palvelutuotantoon. Kunnan jätemaksun perusteista säädetään erillislainsäädännössä eli jätelaissa ja nyt käsiteltävänä olevan taksaehdotuksen maksuilla katetaan jo kaikki kuntajätehuollon palveluiden järjestämisestä aiheutuvat kustannukset.

Maksujen ja maksuperusteiden muutokset taksaluonnoksessa

Pääosin maksutaso säilyy vastaavana kuin kuluvana vuonna. Merkittävimmät muutokset ehdotuksessa koskevat jäteastioiden tyhjennysmaksujen laskentaperusteita, Puhas Oy:n hallinto- ja henkilöstökulujen sisällyttämistä aiempaa kattavammin maksuihin, jäteasemien maksujen määräytymistä, muutamien lisäpalveluiden maksujen korotusta, sekä jätekeskuksen vastaanottomaksujen uudenlaista ryhmittelyä.

Ehdotuksen mukaan perusmaksut laskevat 2 %. Maksutaso on laskettu vuoden 2024 talousarvioennusteiden pohjalta. Perusmaksun jätelautakuntaosan määrittämisessä on otettu huomioon osa vuonna 2022 kertyneestä ylijäämästä. Aiemmasta poiketen perusosa ei enää sisällä aluekeräysjärjestelmän kiinteisiin kustannuksiin korvamerkittyä osuutta. Tästä huolimatta Puhaksen kustannukset perusmaksulla katettavien palveluiden järjestämisestä säilyvät samalla tasolla kuluvaan vuoteen verrattuna. Vaarallisen jätteen kuljetuskustannuksiin kohdistuu 14 % korotus ja työvoimakustannukset ovat kasvaneet. Kontiolahden ja Liperin kuntien perusmaksut sisältävät kuntaosaa.

Jäteastioiden tyhjennysmaksujen laskentatapaa taksavalmistelussa on uudistettu. Tämä vaikuttaa siten, että osa maksuista pienenee ja osa hieman kasvaa – sen ohella, että keräysvälineen tilavuus ja tyyppi vaikuttavat asiaan. Laskennassa on päivitetty hallinto- ja henkilöstökulujen osuus, samoin jäteastiapalvelun kustannusosa. Tavoitteena on ollut yksinkertaistaa valmistelua, säilyttää yleisimmissä jätemaksuissa nykytasoa sekä sisällyttää hallinto- ja henkilöstökulut täysimääräisesti tyhjennysmaksuihin. Puhas Oy on tuonut esiin, että kaikkia hallinto- ja henkilöstökustannuksia ei nykyisin kateta kuntalaisilta perittävillä jätemaksuilla vaan osittain yhtiön muista tuloista. Ehdotuksen mukaisilla maksuilla katetaan hallinto- ja henkilöstökustannukset täysimääräisesti kuntapalveluiden järjestämisen osalta. Jäteastiapalvelun kustannusten arvioidaan vuonna 2024 olevan kuluvaan vuoteen pienemmät, joten palvelun kustannusvaikutus pienastioiden tyhjennysmaksuihin pienenee. Kuluvana vuonna kustannukset olivat poikkeuksellisen korkeat kunnan järjestämän pakkausjätteiden kuljetuksen alkamisen vuoksi. Vuonna 2024 biojätteen erilliskeräyksen laajentaminen, joka perustuu jätelainsäädännön velvoitteeseen, vaikuttaa väliaikaisesti jäteastiapalvelun kustannuksiin ja tähän on varauduttu taksaehdotuksen maksuissa.

Ehdotuksen mukaisessa laskentatavassa on pääosin luovuttu taksan sisällä maksujen välisestä subventoinnista, kuten biojätteen pienastioiden tyhjennysmaksujen subventoinnista poltettavan jätteen suursäiliöiden tyhjennysmaksuista. Laskentatavan muuttamisen vuoksi merkittävää maksutason muutosta ei kuitenkaan ole. Subventioista luopuminen selkeyttää hieman maksurakennetta ja seurantaa, mutta poistaa sen vähäisen ohjausvaikutuksen etusijajärjestyksen mukaiseen jätehuoltoon, joka taksaan on viime vuosina sisältynyt. Poltettavan jätteen ja biojätteen vastaanottomaksuihin ehdotetaan alle euron korotusta per tonni, joka pieneltä osin vaikuttaa kyseisten jätelajien astiatyhjennysmaksuihin.

Ehdotuksen mukaan jäteastioiden tyhjennysmaksut säilyvät nykytasolla siten, että osan astiatyypeistä tyhjennysmaksut laskevat joitain senttejä ja osan astioista maksut nousevat joitain senttejä. Poltettavan jätteen ja biojätteen pienastiolla prosentuaaliset muutokset ovat -4 % – +1,3 % ja tilavuudeltaan suuremmilla syvä-/pinta- ja etukuormaussäiliöillä -0,4 % – +6,4 %. Pakkausjätteiden osalta korotus on pienastiolla 0,1 % ja syväkeräyssäiliöillä 1,5 %.

Jäteastian tyhjennykseen liittyvien lisäpalveluiden sekä muiden palveluiden maksut säilyvät pääosin nykyisellään. Jäteastian toimitus- tai vaihto -maksuun ehdotetaan merkittävää korotusta 35 eurosta 60 euroon (alv 0 %). Korotus

perustuu uuden aliurakkasopimuksen myötä nousseisiin kustannuksiin. Maksun perusteet säilyvät siltä osin ennallaan, että astian toimituksesta asiakkaalle ei veloiteta maksua, jos kyse on ensimmäisestä astiasta tai tyhjennyksen yhteydessä hajonneen astian tilalle toimitettavasta astiasta. Maksuperusteeseen ehdotetaan lisäystä, jonka mukaan maksu kuitenkin veloitetaan sekä astian toimituksesta että pois noutamisesta, jos kyse on biojäteastiasta ja biojätteen keräystapa vaihdetaan erilliskeräyksestä kompostoinniksi alle 12 kuukauden kuluessa biojäteastian toimittamisesta asiakkaalle. Näin pyritään biojätteen erilliskeräyksen laajentuessa estämään suurten lisäkustannusten muodostumista kuntalaisten yhteisesti katettaviksi ja kohdistamaan kustannus sille kotitaloudelle, joka lyhyen ajan sisällä päättää muuttaa biojätteen keräystapaa.

Jäteastioiden pesuvaihtoehtoista ehdotetaan poistettavaksi sisä- ja ulkopinnan pesut, koska näitä on vuosien mittaan tilattu vain yksittäisiä kertoja. Astiapesujen osalta tarkennetaan, että pesut ovat saatavilla vain poltettavan jätteen ja biojätteen astioille.

Vaihtolavapalvelun maksun osiin (lavan vuokra, kuljetus, odotus) ehdotetaan 43–233 % korotusta. Muutos perustuu palvelun järjestämiskustannuksiin. Vaikka korotukset ovat prosentuaalisesti suuret, on huomattava, että vaihtolavapalvelun maksu kohdistuu vain palvelun tarvittaessa tilaaville asiakkaille. Palvelun käyttäjämäärä ei ole suuri.

Aluekeräyspistemaksuihin ei esitetä muutoksia. Ehdotuksen mukaan aluekeräysmaksuilla katetaan vuonna 2024 kaikki järjestelmästä aiheutuvat kustannukset. Valmiiksi saatettu aluekeräyspisteiden lukitseminen on huomattavasti vähentänyt pisteiden luvaton ja epäasianmukaista käyttöä, ja siten kokonaisjättemäärää ja siivoamistarvetta. Aiemmin osa aluekeräysverkon kiinteistä kustannuksista on katettu perusmaksuista ja poltettavan jätteen tyhjennysmaksuista kertyvillä tuloilla.

Puhas Oy:n ehdotuksen mukaan jäteasemien maksujen perusteita on taksaluonnoksessa uudistettu siten, että punnitusperusteisesti laskutettaviin kuormiin sovelletaan yhtäläistä käytäntöä Joensuun Kontiosuon jäteasemalla (Kontiokaari) ja Liperin jäteasemalla (Myllynkaari). Tämä tarkoittaa, että Liperissä luovutaan käytännöstä, jossa asiakaspalveluaikana vastaanotettavat kuormat on laskutettu hieman eritellymmiin jätelajin perusteella (yhdeksän jätelajia). Jatkossa molemmilla punnitusperusteisilla ja pääosin itsepalveluperiaatteella toimivilla jäteasemilla kaikki kuormat laskutetaan Lajiteltava jäte -nimisenä jätelajina, jonka tonnihinta on sama kuin esimerkiksi puu-, rakennus- ja poltettavalla jätteellä (122,17 €/t alv 0 %). Jäteasemilla vaaralliset jätteet ja sähkölaitteet otetaan asiakaspalveluaikana edelleen veloitusetta vastaan ja Kontiokaarissa puutarhajäte vastaavalla maksulla kuin 2023.

Edelleen Ilomantsin, Kontiolahden ja Polvijärven jäteasemilla, joissa on kuormakohtaiset maksut, luovutaan ehdotuksen mukaan jätelajikohtaisista (viisi jätelajia) maksuista ja siirrytään yhteen Lajiteltava jäte -vastaanottomaksuun. Maksutaso säilyy samana kuin nykyisin poltettavalla ja rakennusjätteellä sekä yli 90 mm:n kokoisella maa- ja kiviaineksella. Näilläkin jäteasemilla otetaan vaaralliset jätteet ja sähkölaitteet edelleen veloitusetta vastaan, ja Polvijärven jäteasemalla puutarhajäte vastaavalla maksulla kuin 2023.

Kontiosuon jätekeskukseen otetaan nykyisin vastaan raskaan liikenteen kuormat sekä kotitalouksista suuret asbestierät. Jätekeskuksen vastaanottomaksuihin esitetään osin korotuksia ja alennuksia. Muutokset perustuvat Puhas Oy:n valmistelevaan jätelajien ryhmittelyyn jätelajien käsittelytoimenpiteiden ja käsittelytavan perusteella. Jätekeskuksen maksuihin on lisätty erillisenä taulukkona vaarallisen jätteen vastaanottomaksut jätelajeittain. Nämä maksut koskevat kuntien palvelutoimintaa, ja kotitalouksilta vaaralliset jätteet otetaan edelleen veloitusetta vastaan jäteasemilla.

Kunnan toissijainen jätehuoltopalvelu

Ehdotus kunnan toissijaisen jätehuoltopalvelun tyhjennysmaksuiksi, jätekeskuksen vastaanottomaksuiksi ja pienkuormamaksuiksi jäteasemilla on esitetty taksan

liitteessä 1. Maksuihin vaikuttavat laskentatavan muutokset ja hallinto- ja henkilöstökulujen huomioon ottaminen vastaavalla tavalla kuin edellä on kerrottu. Poltettavan jätteen pienastioiden maksut eivät juuri muutu, ja biojäteastioiden tyhjennysmaksut halpenevat 17 %. Isompien keräysvälineiden tyhjennysmaksuihin esitetään korotuksia.

Jäteasemien maksujen perusteisiin ja vastaanottomaksuihin sekä Kontiosuon jätekeskuksen vastaanottomaksuihin ehdotetaan muutoksia, jotka on tehty vastaavin periaattein kuin varsinaisen taksan kotitalouksia koskeviin maksuihin. Lisäpalveluiden osalta toissijaisen jätehuoltopalvelun asiakkaille sovelletaan varsinaisen taksan taulukoiden 3–5 mukaisia maksuja. Toissijaisen jätehuoltopalvelun osalta on taksatekstiä täydennetty informatiivisesti lyhyellä kuvauksella palvelutarjonnan puutteen toteamista koskien. Menettely perustuu jätelainsäädäntöön.

Yhteenveto

Yleisimpiin asukkaiden jätemaksuihin taksaehdotuksen kustannusvaikutukset ovat pienet, mutta yksittäisiin maksuihin ehdotetaan merkittäviäkin muutoksia. Jätetaksaluonnos asetetaan julkisesti nähtäville ja varataan hallintolain 41 §:n mukaisesti kuntalaisille ja niille, joiden oloihin päätöksenteolla on huomattava vaikutus, mahdollisuus esittää mielipiteensä valmistelusta. Myös toimialueen kunnille varataan lausuntomahdollisuus taksaluonnoksesta. Taksaehtotuksen nähtävillä olon jälkeen siihen tehdään tarvittaessa muutoksia ja taksaehdotus on tarkoitus tuoda jätelautakunnalle hyväksyttäväksi loppuvuoden kuluessa.

Luonnos jätetaksaksi 1.1.2024 alkaen, luonnos taksan liitteeksi 1 (kunnan toissijaisen jätehuoltopalvelun maksut) ja jätemaksujen vertailutaulukot 2024 vs. 2023 ovat liitteenä. Jätelautakunnan jäsenille oheismateriaalina on lisäksi muutosversiot taksaluonnoksesta ja liite 1:stä, Kontiolahden ja Liperin kuntien sekä Joensuun kaupungin lausunnot, luettelo taksamuutoksista sekä Puhas Oy:n laatima selvitys taksaa varten.

Valmistelija: jätehuoltosuunnittelija

Jätehuoltosuunnittelijan päätösehdotus: Joensuun alueellinen jätelautakunta päättää

asettaa jätetaksaluonnoksen vuodelle 2024 yleisesti nähtäville ja varata kuntalaisille ja niille, joiden oloihin päätöksenteolla voi olla huomattava vaikutus, mahdollisuuden esittää mielipiteensä asiassa.

Jätetaksaluonnos sekä kuulutus asian vireillä olosta ja vaikuttamismahdollisuuksista pidetään nähtävänä Joensuun kaupungin verkkosivuilla 27.10.–16.11.2023. Tieto taksan nähtävänä olosta lähetetään sähköisesti kaikkiin jätelautakunnan toimialueen kuntiin, jotta kunnat voivat tiedottaa asiasta omilla verkkosivuillaan. Mielipiteet taksaluonnoksesta 2024 tulee esittää 16.11.2023 mennessä.

Lisäksi jätelautakunta varaa toimialueen kunnille mahdollisuuden lausunnon antamiseen ja tiedottaa kuntia asiasta lausuntopyynnöllä.

Päätös: Hyväksyttiin yksimielisesti.

Jäsen Anna Utriainen saapui klo 17.05.

Liperin kunnan osalta jätetaksaluonnoksen perusmaksut tarkastetaan ja korjataan ennen taksaluonnoksen nähtäville laittamista, koska laskennassa oli käytetty lukua 10 000 12 000 sijaan.

Kaupunginhallituksen edustaja Sampsa Jääskeläinen poistui klo 18.13.